

s e s framställning till Ålands landsting med

nr 1/1953.

förslag till landskapslag angående expropriation

för allmänt behov av fast egendom i landskapet

Åland.

Enligt 13 § 1 mom. 1 p. i gällande självstyrelselag tillkommer

Landstinget lagstiftningsbehörighet då ärendet angår rätt till ex-

propriation för allmänt behov mot full ersättning med undantag av

tvångsinlösen av fast egendom för allmänna riksbehov. Detta inne-

bär en utvidgning landskapet till godo av bestämmelserna angående

expropriation i den tidigare gällande självstyrelselagen, som med-

gav expropriation av fast egendom blott för landskapets eget behov.

På grund av förenämnda stadgande i gällande självstyrelselag äro

numera landskapslagens den 29.9.1924 (26/24) stadganden icke till-

fyllest. Landskapsstyrelsen har även nödgats avvisa tvenne ansök-

ningar om expropriation av jordområden till folkskoltomter, då gäl-

lande landskapslag icke medgiver expropriation av fast egendom för

sådant ändamål. Landskapsstyrelsen har därför ansett nödigt ut-

arbeta förslag till ny expropriationslag. I förslaget har så vitt

möjligt intagits bestämmelserna i landskapets nugällande expropria-

tionslag, varför ett refererande av innehållet till denna del i det nya förslaget icke torde erfordras, då landskapsstyrelsen förutsätter, att landskapslagen om expropriation av fast egendom för landskapet Ålands behov, är landstingsmännen välbekant.

I det nya förslaget har "landskapet Ålands behov" utbytt mot "allmänt behov". Bestämmanderätten därom, huruvida fast egendom skall avstås, tillkommer enligt gällande expropriationslag Landstinget, dock med undantag beträffande beslut om expropriation för anläggning av ny allmän väg samt för erhållande av väglagningsämne, då landskapsstyrelsen har beslutanderätt. Enär det måste anses en smula "oformligt", att en lagstiftande församling besluter i en förvaltningsangelägenhet, samt det dessutom obetingat är ägnat att fördröja expropriationsärendenas handläggning, då Landstinget sammankommer blott två gånger under året, har i det nya förslaget landskapsstyrelsen uteslutande tillerkänts beslutanderätt angående expropriation. Stadgandena om expropriation för järnväg och större kanalanläggning äro, såsom obehövlige icke medtagna i förslaget. Däremot har i förslaget inarbetats rikslagarna angående expropriation av fast egendom för elektrisk anläggning (168/28) samt lag om ändring av V kap. lagen om expropriation av fast egendom för allmänt

behov (672/51). Sistnämnda lag avser rätt att taga i besittning i vissa fall av expropriation underkastat område före expropriationens slutförande.

Hänvisande till förestående får landskapsstyrelsen vördsammast förelägga Landstinget till antagande nedanstående

L a n d s k a p s l a g

angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 kap.

Om rätt till expropriation.

1 §.

Ägare eller innehavare av fast egendom är pliktig att, då allmänt behov det kräver, mot full ersättning avstå egendom eller tåla inskränkning i sin rätt att begagna densamma.

2 §.

Begagnandet av fast egendom kan för allmänt behov underkastas inskränkning jämväl under viss tid, dock att, emot ägarens eller innehavarens vilja, tiden ej får utsträckas över fyra år eller sådan övergående inskränkning påläggas, ifall fastighetens beskaffenhet

därigenom skulle väsentligen förändras eller dess begagnande för avsett ändamål förhindras.

3 §.

För elektrisk anläggning, som är av allmänna betydelse, kan anspråk icke göras på mark närmare än etthundra meter från tomt eller i sammanhang därmed befintlig byggnad eller trädgård, förutom då annat område för ändamålet icke kan utan synnerlig olägenhet tagas i anspråk.

4 §.

Huruvida fast egendom skall avstås för allmänt behov bestämmes av landskapsstyrelsen.

Tillstånd till expropriation för anläggning av vägar och diken innefattar även rätt till expropriation till område, som erfordras för erhållande av fyllningsämne, sten och grus samt för anläggningen nödiga inrättningar och uppläggsplatser.

5 §.

Vederbörande jordägare och innehavare skall beredas tillfälle att i ärendet yttra sig, innan beslut om expropriation av fastighet eller del därav fattas.

6 §.

För vinnande av tillstånd till expropriation skall företagets behövlighet och allmänna beskaffenhet påvisas samt erforderliga kartor och ritningar inlämnas.

7 §.

När menighet, bolag eller enskild person vinner rätt till expropriation, skall viss tid utsättas, inom vilken ansökan om expropriationens utförande skall göras vid äventyr, att rättigheten annars är förverkad.

2 kap.

Om grunderna för ersättningsbestämmande.

8 §.

För fast egendom, som för allmänt behov avstås, skall ägarens ersättning bestämmas efter fastighetens högsta gångbara pris; dock att sådan sänkning i priset, som uppenbarligen är övergående, icke skall å ersättningsbeloppet inverka. Vid uppskattningen skall tagas hänsyn till olägenheterna eller fördelarna av sådana å fastigheten upplåtna rättigheter, som i 11 § nämnas.

Å möjligheten att framdeles fördelaktigare använda fastigheten skall fästas avseende endast i den mån sådan möjlighet redan inverkar på gångbara priser och ej beror av det företag, för vars skull

expropriation äger rum.

Finnes med anseende till sättet för fastighetens användning eller till beskaffenheten av därå befintliga anläggningar högsta gångbara priser icke motsvara ägarens förlust, skall ersättningen bestämmas efter vad som erfordras för att han skall kunna på lika sätt och med enahanda fördel begagna en annan fastighet.

9 §.

Erfordras för ändamålet, att endast en del av fastigheten eller av flera, samma ägare tillhöriga och i sammanhang med varandra stående fastigheter avstås och förorsakas därigenom men vid begagnandet av återstoden, skall jämväl för detta men full ersättning givas.

Förorsakas synnerligt men vid begagnandet av den återstående egendomen eller av viss del därav, vare tillträdaren pliktig att, där ägaren det fordrar, inlösa återstoden eller den särskilda delen

10 §.

Skall begagnandet av fast egendom underkastas inskränkning, skall ägaren tillkomma ersättning enligt de i 8 § stadgade grunder för därigenom förorsakad minskning i fastighetens värde, och ersättning, där avträdaren det önskar, fastställas att utgå såsom

årlig avgift. Rättigheten till sådan avgift skall följa fastigheten åt.

Om i följd av inskränkningen begagnandet av egendomen eller viss del därav i synnerlig mån försvårats, skall, där ägaren det yrkar, själva egendomen eller den särskilda delen inlösas.

11 §.

Innehar någon nyttjanderätt, ständig besittningsrätt, servitutsrätt eller annan dylik rättighet till fast egendom, som underkastas expropriation, skall ock han av tillträdaren ersättas för rättighetens förlust eller för minskning av dess värde, och skola i avseende å ersättningsens bestämmande de i 8, 9 och 10 §§ föreskrivna grunderna tillämpas.

Härunder inbegripes icke rättighet att uppbära beständ avkomst i penningar eller varor. Om sådan rättighet, så ock om panträtt stadgas i 46 §.

12 §.

Är å fastighet nyttjanderätt upplåten under villkor, som vid uppskattandet enligt 8 § av fastighetens värde verkar minskning av detsamma, och tillkommer någon på grund av inteckning eller stadgandena om ogulden köpeskillings rätt, för fordran eller för rätt

till viss avkomst i penningar eller varor förmånsrätt i fastigheten framför innehavaren av nyttjanderätten, då skall fastigheten åsättas jämväl det värde den skulle ägt utan nyttjanderätten; och skall den, som äger bättre rätt, där det honom tillkommande beloppet eljest ej skulle utgå till fullo, njuta sin rätt tillgodo enligt sistnämnda högre värde, samt ersättningen för nyttjanderätten undergå motsvarande minskning.

Vad nu är sagt angående nyttjanderätt gäller ock annan i 11 § därmed likställd rättighet.

13 §.

Lider ägare eller innehavare av fast egendom genom expropriation annan skada eller olägenhet än ovan i detta kapitel avses, såsom i följd av flyttning från fastigheten, avbrott i rörelse med mera, skall ock därför full ersättning givas.

14 §.

Kan det företag, för vars skull expropriation sker, för den till ersättning berättigade medföra nytta, får dock ej därför något avdrag från ersättningen äga rum.

15 §.

Har ägare eller innehavare av fast egendom, sedan frågan om ex-

propriation väckts, å fastigheten nedlagt kostnad i uppenbar avsikt att vinna högre ersättning, skall sådan kostnad ej utan tillträdarens bifall i ersättningen inberäknas.

16 §.

Avträdare, som vid fastighetens värdering därom gjort förbehåll, är berättigad att borttaga växande gröda, innan han fastigheten avträder, samt därå befintliga byggnader inom tre månader efter avträdandet.

17 §.

För det företag, för vilket expropriation äger rum, hinder i begagnandet av förut tillkommen allmän väg, gata eller farled, eller enskild väg, som ej med rättsägarens begivande blivit inlöst, är tillträdaren skyldig att inrätta och underhålla sådan vägövergång, ny väg eller annan anstalt, att samfärdseln obehindrat kan fortgå.

Skall anläggning, för vilken expropriation sker, ledas genom någons lägenhet, är tillträdaren pliktig att över det inlösta området inrätta och underhålla lämplig vägövergång eller där det provas nödigt flere sådana. Undergå de vid anläggningstiden bestående förhållandena sedermera sådan förändring, att behov av ny vägövergång

för jordägare eller innehavare uppstår, skall ägaren, där anläggningens beskaffenhet det medgiver, sådan övergång inrätta och underhålla.

Tillträdaren är även pliktig att anlägga och öppenålla avloppsdiken under anläggningen på sådana ställen samt till sådan bredd och djuplek, att hinder för överbyggare icke möter att avleda vattnet från sina ägor så ock att, där ej annorlunda överenskommes, inrätta och underhålla stängsel i den mån och på de ställen, sådant kan erfordras för avhållande av andras kreatur från anläggningens område. Slik hägnadsskyldighet kan likväl, där tillträdaren det fordrar mot full ersättning överflyttas på jordägaren och skall ersättningen, enligt vad i 10 § säges, kunna fastställas att utgå såsom årlig avgift.

3 kap.

Om expropriationsförfarandet.

18 §.

Innan landskapsstyrelsen fattar beslut om expropriation, skall sökanden införskaffa 1) tjänlig utredning om läget och gränserna av det område, som tages i anspråk, för såvitt bestämning därom skett, 2) skriftlig uppgift av länsmannen i orten eller, i fråga om stads-

fastighet, av magistraten över de personer, vilka veterligen äro ägare av fastigheten eller å densamma innehava nyttjanderätt eller annan därmed likställd rättighet, så ock där någon rättsägare veterligen är omyndig, över förmyndarens namn och hemvist; samt 3) av vederbörande myndighet avgivet bevis om de inteckningar, varmed fastigheten är besvärad.

Har det område, varpå anspråk gjorts, ännu icke blivit slutligen bestämt, må den i 2 och 3 punkterna nämnda utredning företes, sedan gränserna på sätt nedan i detta kapitel stadgas, blivit utstakade.

19 §.

Landskapsstyrelsen äger hos länsstyrelsen anhålla om, att det område, vars avträdande beslutits, av lantmätare utstakas, samt karta och beskrivning däröver upprättas.

Lantmätare åligger att underrätta landskapsstyrelsen och sökanden om tid och ställe för förrättningens början samt låta därom kungöra två gånger i sådan i landskapet utkommande tidning, uti vilken allmänna kungörelser angående landskapet böra införas, med uppmaning till vederbörande jordägare och innehavare av nyttjanderätt eller därmed likställd rättighet att vid förrättningen närva-

ra. Utstakning, som skall omfatta flera fastigheter inom samma kommun, må anses såsom en förrättning.

Utstakningen verkställles i enlighet med vad om området blivit bestämt, eller, såvitt bestämning saknas, enligt tillträdarens anvisning. Området skall ock rörläggas, dock, där gränserna icke förut blivit bestämda, endast i fall tillträdaren sådant önskar. Kan utstakning ej ske, såsom då vattenområde är i fråga, skall avträdare meddelas tjänlig planteckning över områdets gränser.

20 §.

Inom 30 dagar efter det den i 19 § nämnda förrättning avslutats, står det envar, vars rätt kan sådant fordra, öppet att hos landskapsstyrelsen skriftligen framställa anmärkning mot det utstakade områdets storlek och gränser, såvitt om dem icke förut bestämts; och äga sakägare även rätt att inom nämnda tid inlämna anmärkningskriften till ortens länsman eller magistrat. Om vad sakägarna sålunda hava ått iakttaga, skall lantmätaren underrätta dem, då förrättningen avslutas, samt avlämna skriftlig undervisning hos länsmannen eller magistraten.

Det åligger sistnämnda myndigheter att skyndsamt insända emottagen anmärkningsskrift eller, ifall sådan ej inom utsatt tid ingi-

vits, därom anmäla hos landskapsstyrelsen.

21 §.

Vad i 19 och 20 §§ är stadgat, skall ock tillämpas i fråga om inskränkning i begagnandet av fast egendom, dock att, där sakens beskaffenhet det påkallar, annan lämplig sakkunnig än lantmätare kan förordnas att verkställa utstakningen; och böra sakägarna underrättas om inskränkningens beskaffenhet samt att de däröver äga samma rätt till anmärkning som beträffande området.

22 §.

Äro områdets gränser med hänsikt till stadgandena i 20 och 21 §§ ostridiga, äger tillträdaren med vederbörande rättsägare överenskomma om beloppet av dem envar tillkommande ersättning, och skall överenskommelsen skriftligen avfattas och innehålla avträdande jordägares försäkran, att andra än redan uppgivna innehavare av nyttjanderätt eller därmed likställd rättighet icke finnas, samt bifogas bevis av dem, till vilka fastigheten på grund av inteckning eller stadgandena om ogulden köpeskillingsrätt häftar för fordran eller för rätt att uppbära bestämd avkomst i penningar eller varor, att de emot överenskommelsen icke hava något att anmärka.

Landskapsstyrelsen äger genom kungörelse, som bör införas tre

gångar i sådan i landskapet utkommande tidning, uti vilken allmänna kungörelser ngående landskapet införas, samt anslås på kommuns anslagstavla, uppmåna okända rättsägare, som vilja göra jäv emot överenskommelsen eller framställa ersättningsanspråk, att hos landskapsstyrelsen sig anmäla inom trettio dagar efter kungörandet i tidningen.

Såvida överenskommelsen icke motsäges av behörig rättsägare, äger landskapsstyrelsen stadfästa densamma genom utslag, vari jämvel områdets gränser på lämpligt sätt angivas.

23 §.

Har överenskommelse om ersättningen icke skett, eller kan den icke stadfästas, skall en expropriationsnämnd tillsättas för att efter syn å fastigheten avgiva yttrande såväl med anledning av vad emot det utstakade området kan hava anmärkts som ock beträffande ersättningen och övriga därmed sammanhängande frågor.

24 §.

Expropriationsnämnden består av en utav landskapsstyrelsen tillförordnad ordförande samt av två ledamöter, av vilka domhavanden i domsagan eller rådstuvurätten i Mariehamn utses den ena och avträdande jordägare och innehavare av nyttjanderätt eller annan därmed lik

ställd rättighet gemensamt den andra att deltaga i prövningen av ersättningen och övriga därmed sammanhängande frågor.

Är anmärkning gjord mot det utstakade området, förordnar landskapsstyrelsen, om sådant prövas nödigt, en eller flere sakkunniga att såsom ledamöter i nämnden deltaga i skärskådande av dylik anmärkning.

Landskapsstyrelsen äger i sådan tidning, uti vilken landskapet rörande förfoganden författningsenligt skola införas, kungöra, vem som utsetts till nämndens ordförande.

25 §.

Nämndens ordförande uppmåner vederbörande domare eller rådsruvurätt samt sakägare att utse ledamöter i nämnden och om valet honom underrätta. För sakägare skall i sådant avseende viss tid, ej kortare än tre veckor efter uppmaningen, föreläggas.

Avträdande jordägare bör tillika, där ej sådan försäkran, som i 22 § sägs, redan avgivits, erinras, att vid äventyr, som i 43 § stadgas, inom samma tid meddela ordföranden, huruvida och vilka andra personer än de av länsmanen uppgivna äga nyttjanderätt eller annan därmed likställd rättighet å fastigheten.

I avseende å delgivning eller kallelse, som enligt denna lag å-

ligger ordförande, skall denne anlita vederbörande myndigheter.

26 §.

Underlåter sakägare att välja ledamot i nämnden eller att om vallet lämna föreskriven underrättelse, eller har ingen av dem kunnat med dem i 25 § nämnda uppmaning anträffas, utses ledamoten av ordföranden.

27 §.

Uppdrag att vara ordförande eller av domaren utsedd ledamot i nämnden äger ej någon undandraga sig, där han ej fyllt 60 år eller har laga förfall eller annat hinder, som kan provas giltigt.

Till ordförande eller ledamot i nämnden får ej utses ordförande eller ledamot av ortens underrätt, ej heller den, som icke fyllt 25 år.

Ordförande och ledamot i nämnden skola för uppdragets fullgörande njuta tillräcklig gottgörelse.

28 §.

Ordföranden äger utsätta tid och ställe för nämndens sammanträden samt därtill i god tid kalla ledamöterna och sakägarna. Kallelse till sammanträde skall meddelas såväl dem, till vilka fastigheten häftar för fordran eller för rätt till bestämd avkomst i pen-

ningar eller varor, som ock alla okända rättsägare genom kungörelse, vilken skall vara på det i 22 § nämnda sätt offentliggjord minst fjorton dagar före sammanträdet.

29 §.

Utebliver ordförande eller ledamot i nämnden utan tillkännagivet förfall, skall det anmälas hos landskapsstyrelsen, som äger förelägga den försumlige vite, såframt han ej är vald av sakägare, och denne hellre vill utse annan i stället. Åsidosätter ordförande eljest vad honom åligger, vare lag samma. Ordförande eller ledamot, som uteblivit, skall ersätta kostnaden för sammanträdet på sätt i 42 § stadgas.

Vitesbeslut skall gå i verkställighet såsom i 3 kap. 18 § Utsökningslagen föreskrives.

Sakägars utevaro utgör ej hinder för förrättingens slutförande.

30 §.

I fråga om jäv emot den, som utses till ordförande eller ledamot i nämnden, skall gälla vad allmän lag om vittnesjäv stadgar. Den, som själv skall för samma företag avträda område eller rättighet, är ock jävig.

Vill sakägare jäva ordföranden eller ledamot, äger nämnden pröva

jävet. Ogillas anmärkningen därom, fortfares med ärendets handläggning, och prövar landskapsstyrelsen anmärkningen i sammanhang med huvudsaken. Anser nämnden anmärkningen befogad, äger ordföranden eförtövat vidtaga åtgärd om utseende av annan person i den jäviges ställe.

31 §.

Vid uppskattandet av ersättning skall iakttagas, att varje slag av skada och olägenhet särskilt för sig beskrives och värderas.

Göres angående områdets gränser yrkande, som nämnden ej biträder, skall uppskattning även enligt detta yrkande förrättas, där nämnden anser detsamma kunna komma under överbäggande, och företrädaren för landskapsstyrelsen sådan uppskattning fordrar.

Anser nämnden uppskattning av ersättningen icke lämpligen kunna ske, innan området blivit slutligen fastställt, äger den anmäla därom hos landskapsstyrelsen samt insända sitt yttrande angående området, och skall i övrigt tillämpas vad i 36 § 2 mom. stadgas.

32 §.

Vill jordägare eller innehavare av nyttjanderätt yrka, att fast egendom eller rättighet, som till en del skall avstås, skall på grund av 9, 10 och 11 §§ till större del eller helt och hållet

lösas, äger han göra det vid nämndens sammanträde, vid äventyr att avseende å sådant yrkande sedermera icke fästes; dock bör, där han det fordrar, ersättningen ej blott för den del fastigheten eller rättigheten, som för allmänt behov erfordras, utan ock för olägenheterna vid begagnandet av återstoden först uppskattas och beloppet honom tillkännagivas.

33 §.

Har yrkande, som i 32 § omförmäles, blivit kungjort och kan uppskattning av den återstående fastigheten eller rättigheten icke genast äga rum, utgör detta ej hinder för expropriationens fullföljande i övrigt.

Nämnden äger utsätta tid för värdering av det som återstår samt utlåta sig vid ärendets slutliga handläggning om den ersättning, som kan vara påkallad för olägenheterna vid återstodens begagnande under tiden.

34 §.

Kan särskild skada eller olägenhet, som förutses uppstå därigenom, att begagnandet av fastigheten underkastas inskränkning eller att del av fastigheten avträdes, icke på förhand till sin vidd beräknas kan, där avträdaren sådant vid värderingen yrkar, ersätt-

ningen tillsvidare bestämmas till det belopp vartill den anées under alla förhållanden uppgå.

Avträdaren äger rätt att vid domstol föra talan om vidare ersättning inom tre år, räknade, vid övergående inskränkning i fastighetens begagnande, från det tiden för inskränkningen tillämplig, och vid annan expropriation från företagets fullbordande.

35 §.

Nämndens protokoll, vari i korthet upptages sakägarnas anföranden, nämndens yttrande med dess huvudsakliga skäl samt skiljaktig mening, där sådan förekommit, skall jämte samtliga delgivningsbevis och övriga handlingar insändas till landskapsstyrelsen inom trettio dagar efter sammanträdet. I vidlyftigare ärenden äger dock landskapsstyrelsen rätt att förlänga tiden.

Nämndens yttrande skall för sakägarna avkunnas eller på annat lämpligt och förut tillkännagivet sätt hållas dem tillhanda senast fjorton dagar före dess insändande; och är det sakägare obetaget att med påminnelser i ärendet inkomma till landskapsstyrelsen, innan saken företages till avgörande.

36 §.

Sedan nämndens protokoll inkommit, skall landskapsstyrelsen,

efter granskning av förrättningslagligheten, genom utslag fastställa det område, som skall avträdas, såvitt frågan därom är oavgjord, så ock bestämma den envar rättsägare tillkommande ersättning, särskilt för varje slag av skada eller olägenhet, samt utlåta sig om övriga därmed sammanhängande frågor. Dock äger landskapsstyrelsen icke, utom beträffande området, avvika från den mening, nämndens flertal omfattat, såframt ej synerliga skäl därtill föranleda.

Har anmärkning gjorts mot det utstakade området, skall oavsett sådan anmälan, som i 31 § 3 mom. nämnes, skett eller icke, utslaget angående området först utgivas, och med avgörandet av övriga frågor bero till dess detta utslag vunnit laga kraft.

37 §.

Utslag, som nämnes i 36 §, skall utgivas efter anslag samt underrättelse om utgivandet genast ske uti sådan inom landskapet utkommande tidning, uti vilken allmänna kungörelser rörande landskapet skola införas. Genom landskapsstyrelsens försorg skall ock avskrift av utslaget hållas avträdande rättsägare till kännedom tillgängligt hos magistraten eller länsmannen i orten.

38 §.

Den, som är missnöjd med landskapsstyrelsens i 36 § 2 mom. om förmälda utslag, söka ändring däri hos högsta förvaltningsdomstolen inom fyrtiofem dagar efter det utslaget gavs.

39 §.

Nöjes ej rättsägare åt landskapsstyrelsens utslag rörande ersättningen och övriga därmed sammanhängande frågor, äger han uti sin talan vid domstol på stämning, som skall meddelas vederparten i stad inom sex månader efter det utslaget gavs, på landet sist till det lagtima ting, som efter sagda tids förlopp först infaller.

Gör innehavare av nyttjanderätt eller annan därmed likställd rättighet genom dylik talan vidsträcktare ersättningsanspråk gällande, är tillträdaren berättigad att i sammanhang med denna talan påyrka härav tilläventyrs betingad jämkning i den jordägaren tillagda ersättning, ändå att sådant yrkande icke väckts inom den i 1 mom. föreskrivna tiden.

40 §.

Uppstår av anläggning, i avseende varå begagnandet av fastigheten underkastats inskränkning eller del av fastighet avträtts, såväl som olägenhet, som ej vid expropriationen kunnat förutses, äger eller innehavare av fastigheten berättigad att därför vid

domstol inom tio år efter anläggningens fullbordande av dennes ägare söka ersättning.

41 §.

Behörig domstol i de uti 34 § 2 mom. samt i 39 och 40 §§ nämnda fall vare underrätten i den ort, där fastigheten är belägen.

Där rätten för sakens bedömande finner sådant nödigt, bör syn på stället hållas och sakkunnige jämväl tillkallas.

Rätten äger avgöra saken efter fri prövning av allt vad däri förekommit. Är någondera parten med rättens utslag missnöjd, äger han söka ändring däri såsom lag om tvistemål stadgar.

42 §.

All undersöknings-, värderings- och annan kostnad, som förorsakas genom de för expropriationsärendes avgörande hos landskapsstyrelsen erforderliga åtgärder, är tillträdaren pliktig att ersätta. Kostnaden för nämndens sammanträde, som inställts i följd av ordförandens eller ledamots utevaro; skall dock gottgöras av den försumlige.

Om kostnaden utlåte sig landskapsstyrelsen i sammanhang med huvudsaken. Är någon missnöjd med detta utlåtande, gäller vad i 39 § 1 mom. sägs.

Avträdare, som på grund av stadgandet i 34 § 2 mom. vid domstol för talan om vidare ersättning, kan, ändå att sådan icke tilldöms honom, efter prövning kunna tilläggas gottgörelse för kostnaden vid underrätten.

43 §.

Innehavare av nyttjanderätt eller annan därmed likställd rätt, vilken icke vid nämndens sammanträde bevakat sin rätt och icke heller blivit av ordsmyndigheterna eller jordägare uppgiven såsom rättsägare, har sedermera icke någon talan emot tillträdaren, men är berättigad att för skada, som innehavaren genom rättighetens frångående lider, söka ersättning av jordägaren, dock, där denne varit i god tro, endast såvitt han erhållit vinst genom att rättigheten ej bevakats.

4 kap.

Om ersättningens gäldande och fastighetens tillträdande.

44 §.

Inom tre månader efter det landskapsstyrelsens utslag om ersättningen givits, skall det envar rättsägare tillagda beloppet erläggas, där det ej bestämts att utgå såsom årlig avgift eller fördelning av beloppet, på sätt i 46 och 47-§§ föreskrives, bör

verkställas.

Har tillträdare tillkännagivit sin avsikt att föra talan om minskande av den bestämda ersättningen, skall det stridiga beloppet hos landskapsstyrelsen deponeras och får ej lyftas, innan utslaget angående ersättningen vunnit laga kraft, såframt icke säkerhet därför ställes. Fullföljer ej tillträdaren saken, eller vinner han ej ändring, skall han å det stridiga beloppet erlägga ränta efter sex procent från nedsättningsdagen till dess lyftning får ske.

45 §.

I händelse den av landskapsstyrelsen bestämda ersättningen genom laga kraft vunnen dom ökas, skall tillträdaren erlägga det bristande beloppet jämte ränta efter sex procent från den dag, då han enligt 48 § blivit ägare av fastigheten.

46 §.

Häftar fastigheten på grund av inteckning eller stadgandena om ogulden köpeskillings rätt för fordran eller för rätt att uppbära viss avkomst i penningar eller varor, åtnjuter borgenär samma rätt i fastighetsägaren tillerkänd ersättning, som honom tillkommit i fastigheten.

Kan avträdare ej visa samtliga förmånsrättsägande borgenärers

tillstånd för honom att lyfta honom tilldömd ersättning, verkställer länsstyrelsen fördelning av medlen med tillämpning av stadgarna om utmätt fast egendoms försäljning; och skall förty borgenärsförteckning enligt 5 kap. Utsökningslagen upprättas och föreläggas borgenärerna vid sammanträde, som hålles af länsstyrelsen och vilket bör vara kungjort genom sådan i landskapet utkommande tidning, uti vilken allmänna kungörelser rörande landskapet böra införas, samt genom kallelsebrev delgivas borgenärerna på sätt i nämnda kapitel föreskrives, varefter förteckningen bör läggas till grund för fördelningslängden.

Har expropriationen omfattat hela fastigheten, skall fördelning av medlen ske på sätt ovan är sagt.

47 §.

Har av annan orsak, än i 46 § säges, fråga uppstått om bättre rätt till vad såsom ersättning bestämts att utgå, skall saken av domstol avgöras.

48 §.

Så snart tillträdaren hos landskapsstyrelsen visat sig hava fullgjort vad i 44 § föreskrives, är expropriationen fullbordad; och skall förty, där avståndet av fast egendom är i fråga, till

trädaren därefter anses såsom ägare av fastigheten samt denna vara fri från därå vilande panträtt och andra enskilda rättigheter, utom rätt till väg, som ej med rättsägarens bifall blivit inlöst.

Sedan expropriationen slutförts, bör länsstyrelsen därom underrettas av landskapsstyrelsen.

49 §.

Då del av fastighet exproprierats, skall samma del, såvitt sådant icke redan skett, i den för avsöndring stadgade ordning avröas och å karta avfattas, varjämte om avskiljandet bör antecknas i jordregistret.

På ansökan av den återstående delens ägare, så ock eljest, där det avträdde är av någon betydelse, låte länsstyrelsen den avträdde och den återstående delens andelsförhållande till jordebokshemmanet samt den sistnämndas mantal och skatt fastställas, såsom i fråga om styckning av jordlägenhet är föreskrivet.

Kostnaden för nämnda åtgärder skall ersättas av tillträdaren.

50 §.

Har del av fastighet exproprierats och blir densamma sedermera föryttrad, emedan den ej vidare är för avsett ändamål behöflig, står ägare av återstoden öppet att inom tre månader efter det

han om förytttringen blivit underrättad är ⁴erlösa delen för det pr
 vartill den förytttrats.

5 kap.

Om besittningstagande i vissa fall av expropriation underkastade område före expropriationens slutförande.

51 §.

Har någon vunnit rätt till expropriation och anhållan gjorts om expropriationens utförande, må sökanden på de i detta kapitel stadgade villkoren, där sakägarna ej kunnat härom överenskomma, hålla tillstånd att taga det för arbetets igångsättande erforderliga området i besittning och påbörja arbetet före expropriationens slutförande, såframt fastigheten till följd av årstiden eller av annan orsak ej kan undergå den i 3 kap. föreskrivna utpålning och värdering så skyndsamt, som företagets eller byggnadsarbetenas vfordrar. Sådan rätt må dock icke utan avträdarens samtycke medgivas, därest utnyttjandet av bebyggd tomt för bostad, lantbruk, afärsrörelse eller industriell inrättning eller ock jordägarens näringsutövning eller utkomst därigenom i märklig mån försvåras.

52 §.

Ansökan, som i föregående paragraf avses, skall göras hos län

styrelsen. Till ansökningsen skall fogas bestyrkt avskrift av expropriationstillståndet eller utredning därom, att rätt till expropriationen omedelbart grundar sig på länsskapslag, i 18 § av denna länsskapslag stadgad utredning angående ägare av den expropriation underkastade fastigheten samt innehavare av nyttjanderätt & densamma tillräcklig säkerhet för erläggandet av avträdarna tillkommande ersättningar jämte ränta ävensom karta, utvisande det i ansökningsen avsedda områdets läge och gränser samt de på området befintliga lägenheternas gränser och byggnadernas förläggning. Sagda karta bör vara uppgjord minst i skalan 1:8000 av lantmäteringeniör eller av annan kompetent person.

53 §.

Efter det sådana ägare eller innehavare av mark, vilkas hemvist är känt och vilka utan större olägenhet kunna anträffas, beretts tillfälle att uttala sig i saken skall ärendet utan dröjsmål av länssstyrelsen avgöras. Genom sitt utslag må länssstyrelsen berättiga sökanden att omedelbart och utan hinder av till äventyrs över urslaget anförda besvär taga del i ansökningsen avsedda området i besittning. Angående utgivandet av länssstyrelsens utslag och delgivningen åt sakägarna gäller vad i 37 § av denna länsskapslag är

stadgat.

Ändring i förenämnda utslag sökes hos högsta förvaltningsdomstolen

inom trettio dagar efter det utslaget gavs.

54 §.

Förrän sökanden inleder arbetet på området, skall genom sökandens försorg och på hans bekostnad på området verkställas syn för redande av den egendom, som skall tillträdas, och för framdeles skedande uppskattning av expropriationsersättningar. Synen, som bevisligen skall delgivas i 53 § nämnda sakägare, förrättas av två kunniga och ojäviga personer. Håller synen flera fastigheter och kan delgivningen annars icke utan svårighet ske, må sakägarna underrätta om syneförrättningen genom kungörelse, som i god tid före förrättningens början bör offentliggöras i någon på orten allmänt spridd tidning. Synemännen utses på sökandens anhållan av domhavanden i domsagan eller rådstuvurätten i Mariehamn. Den över förrättningen upgjorda expeditionen skall i tvenne exemplar tillställas sökanden och utdrag därav till nödiga delar på ansökan lämnas till jordägare och innehavare. Det ena exemplaret av nämnda expedition skall av sökanden tillställas expropriationsnämndens ordförande, så snart sådan ordnats.

Det åligger länsstyrelsen att tillse, att utpålningen och värderingen av det expropriation underkastade området så snart som möjligt verkställas.

55 §.

Då landskapsstyrelsen genom utslag i expropriationsmål bestämmer den avträdaren tillkommande ersättningen, skall på ersättningsbeloppet beräknas sex procents ränta, räknat från den dag, då anläggaren för arbetets igångsättande varit berättigad att taga de inlösen underkastade områdena i besittning. Prövas nu nämnda ränta icke motsvara den skada eller olägenhet avträdaren under tiden lidit, skall gottgörelse därutöver honom tillerkännas; och bör expropriationsnämnden på avträdarens anhållan därom avgiva yttrande.

56 §.

Därest område, som med stöd av vad ovan stadgats av anläggaren tagits i besittning, eller del av sådant område icke sedermera exproprieras, tillkommer jordägare eller -innehavare för den tid, varunder besittningsrätten till sådant område frantagits honom, ersättning för skada och olägenhet, som uppkommit därigenom att han icke kunnat utnyttja sin egendom. För skada och olägenhet,

som vållats genom verkställda arbeten på det av tillträdaren i besittning tagna området, skall därjämte full ersättning givas.

På ovan i 1 mom. nämnda ersättningar skola stadgandena i denna landskapslag i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

6 kap.

Om undersökning och förberedande av företag, som berättiga till expropriation.

57 §

Besluter landskapsstyrelsen till förberedande av företag, för vilket expropriation får äga rum, att låta anställa undersökning fastighet, bör beslutet delgivas innehavaren, som är pliktig att tåla sådan mot full ersättning för skada och olägenhet, som däri genom förorsakas.

Landskapsstyrelsen äger i sådant fall anmoda vederbörande kommunalnämnd eller magistrat att utse godemän till det antal landskapsstyrelsen bestämmer för att vid undersökningen verkställa uppskattning av därigenom tillskyndad skada och olägenhet.

58 §

Sådan undersökning får ej påbörjas, innan fjorton dagar från den i 57 § nämnda delgivning förflutit och ej heller företagas

att fastighetsinnehavarna och godemännen om tiden och stället för undersökningen i god tid förut underrättats. Skall undersökningen omfatta ett flertal fastigheter, skall underrättelse meddelas sakägarna genom kungörelse, som två gånger införes i sådan i landskapet utkommande tidning, uti vilken allmänna kungörelser rörande landskapet införes.

59 §

Över skada och olägenhet, som genom undersökningen förorsakas fastighetsinnehavarna, skola godemännen, där ej överenskommelse om dess ersättande genast träffas, upprätta beskrivning och värdering, och skall sålunda bestämd ersättning genast utbetalas; dock äger den, som ej nöjes åt ersättningen, rätt att underställa saken domstols prövning inom den i 39 § nämnda tid, räknat från det uppskattningen skedde.

Godemännens arvode skall av sökanden gäldas.

7 kap.

Särskilda stadganden.

60 §

Landskapsstyrelsen äger bestämma vilken av dess avdelningar, som skall handlägga de ärenden, vilka föranledas av denna landskapslag.

Likaså skall landskapsstyrelsen för varje särskilt fall förordna lämplig person att vid expropriation företräda landskapet.

61 §.

Denna landskapslag gäller ej tvångsinlösen av fast egendom för allmänna riksbehov.

62 §.

Genom denna landskapslag upphäves landskapslagen den 29 september 1924 om expropriation av fast egendom för landskapet Ålands behov (26/24).

Mariehamn den 18 februari 1953.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Viktor Strandfält

Viktor Strandfält.

Landskapssekreterare

Ch. Stormbom

Ch. Stormbom.